

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»
Факультет рибного господарства та природокористування
Кафедра екології та сталого розвитку імені професора Ю.В. Пилипенка

**II Міжнародна науково-практична конференція
«ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ НАВКОЛИШНЬОГО
СЕРЕДОВИЩА ТА РАЦІОНАЛЬНОГО
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ»**

до дня пам'яті доктора сільськогосподарських наук,
професора Пилипенка Юрія Володимировича

**II International Scientific and Practical Conference
«ECOLOGICAL PROBLEMS
OF THE ENVIRONMENT
AND RATIONAL NATURE MANAGEMENT
IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT»**

dedicated to memory of doctor of agricultural sciences,
professor Pylypenko Yurii

**II Международная научно-практическая конференция
«ЭКОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ
ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ
И РАЦИОНАЛЬНОГО
ПРИРОДОПОЛЬЗОВАНИЯ
В КОНТЕКСТЕ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ»**

посвящена памяти доктора сельскохозяйственных наук,
профессора Пилипенко Юрия Владимировича

**24-25 жовтня 2019
м. Херсон**

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»
Факультет рибного господарства та природокористування
Кафедра екології та сталого розвитку імені професора Ю.В. Пилипенка

II-а Міжнародна науково-практична конференція

**«ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ НАВКОЛИШНЬОГО
СЕРЕДОВИЩА ТА РАЦІОНАЛЬНОГО
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ»**

до дня пам'яті доктора сільськогосподарських наук, професора
Пилипенка Юрія Володимировича

II-ая International Scientific and Practical Conference

**«ECOLOGICAL PROBLEMS OF THE ENVIRONMENT
AND RATIONAL NATURE MANAGEMENT IN THE CONTEXT
OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT»**

dedicated to memory of doctor of agricultural sciences, professor
Pylypenko Yurii

II Международная научно-практическая конференция

**«ЭКОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ
И РАЦИОНАЛЬНОГО ПРИРОДОПОЛЬЗОВАНИЯ
В КОНТЕКСТЕ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ»**

посвящена памяти доктора сельскохозяйственных наук, профессора
Пилипенко Юрия Владимировича

*24–25 жовтня 2019 р.
м. Херсон*

ЕКОЛОГІЯ ТА СТАЛІЙ РОЗВИТОК

Экология
и устойчивое развитие

Ecology and sustainable
development

*В.С. Алмашова, Р.В. Мироненко
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»*

ЕКОЛОГІЧНИЙ МОНІТОРИНГ ВПЛИВУ ЕНТОМОЛОГІЧНИХ ШКІДНИКІВ НА ЯКІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР ТЕРИТОРІЇ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Головною передумовою інтегрованого захисту рослин є фітосанітарний моніторинг і прогноз шкідливих організмів, який повинен представляти собою систему збору, накопичення, аналізу і використання фітосанітарної інформації з метою цілеспрямованого і оптимального проведення заходів захисту рослин. В Україні зареєстровано понад 3000 видів, які пошкоджують корисні рослини, серед них 680 завдають значної шкоди, 480 видів є шкідниками сільськогосподарських культур і 200 видів – лісових насаджень. За даними ФАО, щороку внаслідок життєдіяльності шкідників втрачається більше 40% врожаю, зокрема близько 37% – до збирання врожаю та 9% при зберіганні [3].

Дана тема є актуальною для нашого регіону, бо сучасний захист рослин передбачає управління популяціями шкідливих організмів у межах конкретних агробіоценозів за допомогою застосування оптимальної системи заходів з метою оптимізації

фітосанітарного стану посівів [3]. Це допомагає контролювати екологічний поріг шкодочинності популяцій ентомологічних шкідників.

Для досліджень було проведено екологічний моніторинг наявності видового складу шкідників на рослинах та сільськогосподарської продукції (за даними ПП «Херсонська обласна фітосанітарна лабораторія»). На теперішній час наша лабораторія має найсучасніше обладнання. Придбані нові стереоскопи, мікроскопи, центрифугу, ламінарну, біологічну та витяжну шафи, термостат, автоклав.

Треба зазначити про те, що ПП «Херсонська обласна фітосанітарна лабораторія» придбала імуноферментний метод аналізу ELISA, який дає змогу найточнішого визначення видового складу та типового різновиду ентомологічного шкідника. Це є найсучаснішим методом ідентифікації мікологічних, ентомологічних, бактеріологічних та гельмінтологічних організмів. Саме ELISA тест дозволяє ідентифікувати регульований шкідливий організм за дві доби, тоді коли інші методи вимагають 2–3 тижні.

В ході досліджень отримано необхідну інформацію для складання прогнозів і сигналізації поширення шкідливих організмів в Херсонській області, визначення їх еколого-економічного порогу шкодочинності та прийняття рішення по проведенню захисних заходів. На основі екологічних фітосанітарних прогнозів та цілеспрямованого застосування сучасних методів і засобів захисту рослин можна запобігти пошкодженню врожаю та якості рослин. Для прийняття рішення щодо застосування того чи іншого заходу, спрямованого на захист культури від певного виду шкідника чи їх комплексу, необхідно провести моніторинг для виявлення та обліку шкідників. Спираючись на критерії доцільності застосування засобів захисту рослин від шкідників, приймають рішення про необхідність чи недоцільність проведення захисту культури.

Проведення екологічної фітосанітарної експертизи свідчить, що її результативність ходу вирішення екологічних проблем, зокрема забезпечення екологічної безпеки, суттєво залежить від

рівня розвитку діючого законодавства та передбачуваної ним ефективної системи економічних і соціально-правових гарантій. Для досягнення високої ефективності екологічної експертизи потрібно змінити відомчий підхід в регулюванні цих відносин на суспільно-державний, який би акумулював збалансовані соціально-правові засоби і гарантував залучення до оцінки експортованих об'єктів населення [2].

Так як Херсонська область має торгівельні річні та міжнародні морські шляхи продажу й купівлі сільськогосподарської продукції, слід контролювати санітарно-епідеміологічний стан області, так як із експортом продукції на територію нашого регіону потрапляють шкідливі організми (шкідники, бур'яни та збудники хвороб). Для цього в нашій області працює ПП «Херсонська обласна фітосанітарна лабораторія», яка на основі переліку карантинних регульованих шкідливих організмів в Україні, регулює екологічний стан сільськогосподарської продукції виявленням в ній небезпечних шкідливих організмів. У зв'язку з таким поширенням та шкідливістю окремі види можуть з'являтися на більшості культур сівозміни (наприклад, совки, лучний метелик), обмежено (колорадський жук на пасльонових) або тільки на одній (пшеничний трипс на пшениці).

З метою оцінки фітосанітарного стану території Херсонщини державні фітосанітарні інспектори паралельно щорічно проводять моніторинг, який включає контрольні обстеження сільськогосподарських і лісових угідь, місць зберігання і переробки рослин та рослинної продукції, пунктів карантину рослин і прилеглої до них території. Державні службовці Херсонської області обстежують землі сільськогосподарського призначення у господарствах, а також на присадибних ділянках громадян.

Інспекторами Херсонської фіто санітарної лабораторії розкопками було встановлено значну кількість зимуючих гусениць, методом ґрунтових обстежень, визначають фактичну чисельність гусениць після перезимівлі та відсоток їх загибелі з різних причин (ураження хворобами, паразитами, вплив низьких

температур тощо). Виявлено по області (на території Великоолександрівського району) групу шкідників дротяники – це велика шкідники, що пошкоджують висіяне насіння, сходи, корені та бульби різних культур у ґрунті. Також, знайдено стебловий (кукурудзяний) метелик (*Ostrinia nubilalis* Hb.), який в Україні завдає значної шкоди в північній частині Степу, особливо на території Херсонської та Миколаївської області. Гусениці даного метелика пошкоджують кукурудзу, коноплі, просо, соняшник, інші культурні і дикорослі товстостебельні рослини.

На основі даних Херсонської обласної фітосанітарної лабораторії встановлено, що на розвиток шкідників впливають технологічні фактори, які досліджуються (попередники, способи обробітку ґрунту, системи удобрення, строки і способи сівби тощо). Спостереження дає можливість оцінити вплив досліджуваних чинників на цей процес та виявити технологічні прийоми, здатні знижувати рівень ураженості рослин і втрати урожаю, що дуже важливо для удосконалення технологій.

Отже, отримані дані ПП «Херсонської обласної фітосанітарної лабораторії» свідчать про необхідність: постійного контрольованого моніторингу екологічного стану посівів сільськогосподарських культур; вчасного виявлення шкідливих організмів, які призводять до погіршення якості майбутнього врожаю та погіршенню якості продукції; постійного обстеження імпортової продукції (для запобігання ввезення іноземних шкідливих організмів); створення обґрунтованих умов зберігання рослинної продукції на складах (температурний, повітряний режими).

Література

1. Кулешов А.В. Фітосанітарний моніторинг і прогноз: навч. посібник / А.В. Кулешов, М.О. Білик, С.В. Довгань. Харків: Еспада, 2011. 608 с.
2. Петренкова В.П. Методичні рекомендації з обліку чисельності шкідників на посівах зернових колосових культур / В.П. Петренкова, Т.Ю. Маркова, І.М. Черняєва та ін.; за ред. В.П. Петренкової. Харків. 2011. 52 с.

References

1. Dörnyei, Z. Teaching and Researching Motivation, London: Longman, 2011. P.133-134.
2. Gardner, R. C., & Lambert, W. E. Attitudes and Motivation in Second Language Learning. Rowley, MA: Newbury House Publishers, 1972. P. 34.